

© Joep Bertrams

Medialandschap in Turkije

Over humanitaire waarden kun je geen deals sluiten

Nedim Türfent was fotograaf voor persbureau DIHA. In december 2017 werd hij veroordeeld tot acht jaar en negen maanden gevangenisstraf voor lidmaatschap van een terroristische organisatie en terroristische propaganda. Türfent deed verslag van een operatie van het Turkse leger tegen een groep Koerdische arbeiders.

"Jullie zullen de kracht van de Turken voelen! Wat heeft deze staat jullie misdaan?" Veertig tot vijftig Koerdische en Turkse arbeiders liggen tijdens hun arrestatie op een bouwplaats halfnackt met hun gezicht op de grond in mijn geboortestad Yüksekova. Mijn oren doen pijn van de dreigementen die de speciale politie tot hen richt.

Nadat ik hiervan een video publiceerde, startten autoriteiten een onderzoek. Een onderzoek dat nog steeds in een la ligt. Vervolgens werd ik zelf het doelwit. Achtervolgingen, intimidatie en doodsb bedreigingen volgden. Toen in 2015 en 2016 gewelddadige operaties in steden in het zuidoosten van Turkije plaatsvonden en ik hiervan verslag deed, bedreigde de politie mij door het delen van foto's van mijn zogenaamde begrafenis. Toch gaf ik de journalistiek niet op.

Na mijn arrestatie wachtte ik dertien maanden in detentie op de aanklacht. Het bewijsmateriaal bestond verzonnen 'getuigenverklaringen'. Deze getuigen verklaarden dat ze deze onder druk moesten ondertekenen en zij waren mishandeld. De rechter verklaarde de getuigenverklaringen nietig en de aanklacht kwam op losse schroeven te staan. Uiteindelijk was mijn kritische berichtgeving voldoende voor een 'tragikomisch' oordeel. Hoewel ik heb geprobeerd beroep aan te tekenen, heb ik geen positieve verwachtingen van ons rechtssysteem. Mijn zaak zou in behandeling moeten worden genomen door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.

Onderweg naar een totalitaire staat in Turkije zijn de autoriteiten met zuiveringen begonnen onder journalisten. Inmiddels heeft de repressie het hele land in zijn greep. De manier waarop de journalistiek wordt onderdrukt, weerspiegelt de onderdrukking in onze samenleving. Ik geloof dan ook dat de Europese Unie zich in haar eigen voet schiet als ze vanwege 'vluchtelingendeals' met Turkije afstand doet van haar waarden. Over zulke fundamentele waarden kun je geen deal sluiten. Het is daarom belangrijk dat Europese instituties en de publieke opinie in Europa hun solidariteit tonen.

Inhoudsopgave

	Pagina
Over humanitaire waarden kun je geen deals sluiten	2
<i>Column van Nedim Türfent</i>	
Over Röportaj	4
De kleren van de Keizer	5
<i>Column van Pelin Ülker</i>	
Het medialandschap in Turkije	6
Leven als journalist in ballingschap	9
<i>Column van Can Dündar</i>	
Wij drukken op de toetsen om de waarheid te schrijven	10
<i>Column van Çağrı Sarı</i>	
Televisie in Turkije	11
Bericht uit een gevangenis in zuidoost-Turkije	12
<i>Column van Ziya Ataman</i>	
Blokkades van de digitale snelweg	13
De strijd gaat door, ook al zwijgt de pen	14
<i>Column van Oğuz Usluer</i>	
Lijst van vermoorde journalisten	15
Oproep en Colofon	16

Over Röportaj

Stichting Röportaj wil een brug slaan tussen journalisten in Turkije en hun Nederlandse vakgenoten. Dit doen we door het organiseren van debatten. Daarmee willen we de omstandigheden van journalisten, fotografen en cartoonisten in Turkije onder de aandacht brengen. Daarnaast verzorgen we publicaties over de pers(on)vrijheid in Turkije. Het bestuur werkt samen met andere organisaties, zoals de Nederlandse Vereniging van Journalisten en het International Press Institute. We werken aan uitwisselingsprogramma's, opvang van gevluchte journalisten en organiseren tentoonstellingen.

Op 8 januari 1996 werd Metin Göktepe (*zie foto*), journalist van het dagblad Evrensel, in Istanbul doodgeslagen door politieagenten. De golf aan protesten die hierop volgde, bereikte ook Nederland. Een zestal journalisten greep de misdaad aan om in hetzelfde jaar Röportaj op te richten. Na talrijke programma's en activiteiten leed de stichting sinds 2000 een slapend bestaan. De moordaanslag op journalist Hrant Dink, hoofdredacteur van de Armeens-Turkse krant Agos, in januari 2007 was aanleiding om de stichting opnieuw te activeren.

Drie belangrijke politieke ontwikkelingen speelden een groter rol in de verslechtering van de persvrijheid de afgelopen jaren. In 2013 leidde een lokaal protest in het Gezipark in Istanbul tot landelijke anti-regeringsdemonstraties. De media

die kritisch verslag deden van de demonstraties werden door de regering massaal als staatsvijand bestempeld. In 2015 liep het vredesproces tussen de PKK en de Turkse staat vast, waardoor de druk op de media, met name in het zuidoosten van het land, verder toenam. Veel media zijn sindsdien gesloten en journalisten werden vervolgd en gevangengezet. Na de mislukte coup poging in 2016 riep president Erdoğan de noodtoestand uit, waardoor het gemakkelijker werd om meer media te sluiten of over te nemen en hun journalisten vast te zetten.

Een belangrijke ontwikkeling is de greep die de regering op vrijwel alle mainstream media heeft gekregen. Dat heeft te maken met de eigendomsverhoudingen. Omdat media vaak in bezit zijn van grote conglomeraten, die voor opdrachten in andere sectoren afhankelijk zijn van hun contacten met de regering, worden kritische geluiden gesmoord. Journalisten worden gedwongen tot zelfcensuur, ontslagen of stappen zelf op. Ze zijn vaak veroordeeld tot freelance werk voor een handjevol onafhankelijke media met een kleiner bereik.

Door de steeds grotere druk op de media wereldwijd en in Turkije in het bijzonder, is het werk van Röportaj relevanter dan ooit. Door naar verhalen van journalisten uit Turkije te luisteren, tonen we niet alleen onze solidariteit, maar kunnen we tegelijkertijd ook doorgronden hoe machthebbers de vrije pers proberen in te perken en hoe journalisten daarmee omgaan.

De kleren van de Keizer

Pelin Ünker was financieel verslaggever van het dagblad Cumhuriyet. In januari 2019 werd ze veroordeeld tot een gevangenisstraf van dertien maanden en vijftien dagen wegens 'smaad en laster'. Ze was aangeklaagd door de advocaten van voormalig premier Binali Yildirim voor haar verslaggeving over de Paradise Papers. Ze is onlangs in het hoger beroep van deze zaak vrijgesproken.

Terwijl niemand het durft te zeggen, roept een kind opeens: "De keizer heeft geen kleren aan!" Een scène als deze, uit Hans Christian Andersens 'De nieuwe kleren van de keizer', speelt zich nu af in Turkije. Een handjevol journalisten durft nog steeds te zeggen dat de keizer geen kleren aanheeft, maar niemand luistert naar hen.

Stel je een land voor waar de munt vijftig procent van zijn waarde verliest, maar waarbij het volk de vraag of er sprake is van een crisis met 'Nee' beantwoordt. Dat is niet eens omdat de meeste mensen dat geloven, maar omdat de president dat zegt. De laatste jaren is de kloof tussen realiteit en beleving gegroeid en wordt de pers als propagandamiddel gebruikt.

Ieder nieuwsbericht dat het regeringsbeleid bekritiseert, wordt ontkend en journalisten worden zwart gemaakt. Financieel nieuws is geen uitzondering. Veelal omschrijven de autoriteiten deze kritiek als het werk van 'buitenlandse krachten' of 'landverraad'. Zij die over het waardeverlies van de lira schrijven, doen dat om Turkije klein te houden, heet het.

Terwijl dagelijks ondernemingen failliet gingen en de prijsverhogingen zich opstapelden, beweerde president Erdoğan dat van een crisis geen sprake was. Een belangrijke oorzaak van deze crisis was de benoeming van zijn schoonzoon Berat Albayrak tot minister van Financiën. Albayrak gaf de markten geen vertrouwen en instituties hadden hun onafhankelijkheid al lang verloren.

De naam van Albayrak duikt ook op tijdens rechtszaken tegen journalisten. Toen we in november 2017 als Internationaal Consortium van Onderzoeksjournalisten de Paradise Papers publiceerden, bleek Albayraks broer Serhat een bedrijf in Malta te bezitten dat banden had met de Turkse Çalik Holding waar Berat Albayrak bestuurd was. Er werd een rechtszaak aangespannen en tot vier jaar gevangenisstraf tegen ons geëist.

Om mijn krant Cumhuriyet het zwijgen op te leggen, is in 2018 een grote operatie opgetuigd. Zeventien collega's werden vervolgd, twaalf van hen zaten langer dan een jaar vast. Maar er is iets dat de machthebbers zich niet realiseren. Ik weet zeker dat het geluid van deze journalisten ooit gehoord zal worden. Iedereen zal dan zien dat de keizer geen kleren aan heeft.

Het medialandschap in Turkije

In de afgelopen jaren ging het met de persvrijheid in Turkije snel achteruit. De Gezipark-protesten in 2013 en de mislukte staatsgreep in 2016 waren belangrijke keerpunten. Hoewel de persvrijheid ook vóór die tijd onder druk stond, kreeg het publieke debat veel meer ruimte dan nu. Naast een breder aanbod aan verschillende geluiden in de media was er een levendige civil society waarin talrijke ngo's deelnamen aan politieke en maatschappelijke discussies.

De Gezipark-protesten - grootschalige anti-regeringsprotesten die heel Turkije in hun greep hielden - lieten zien hoe de regering een groot deel van de mainstream media onder controle had. Veel media negeerden de protesten aanvankelijk, wat leidde tot woede van de demonstranten. De regering beschuldigde media die wél verslag deden ervan onderdeel te zijn van een 'buitenlands complot' dat tegen Turkije werd gesmeed.

Deze retoriek werd rondgepompt door verschillende 'regeringsmedia': media die via zakelijke belangen van de eigenaren onder invloed staan van de regering. Om niet in diskrediet te komen, werden kritische geluiden ingeslikt of onschadelijk gemaakt. Dat gebeurde door kritische journalisten te ontslaan of hen te dwingen tot zelfcensuur. Uit later uitgelekte telefoongesprekken bleek dat deze druk zo ver ging dat toenmalig premier Erdoğan vanuit het buitenland belde met hooggeplaatste vrienden in de media om de verslaggeving aangepast te krijgen.

Stroomversnelling

Na de mislukte coup poging op 15 juli 2016 kwam de al lang daarvoor ingezette trend in een stroomversnelling. Onder de afgekondigde noodtoestand werden tientallen journalisten vastgezet en vervolgd, hun media per decreet gesloten. Iedereen die ervan werd verdacht te sympathiseren met de Gülen-beweging - door de regering aangewezen als het brein achter de mislukte coup - moest vrezen voor baan en vrijheid. Maar de regering probeerde ook andere oppositionele geluiden de mond te snoeren. Bij massale ontslagen in onder meer het onderwijs, de rechterlijke macht en de media verloren tienduizenden mensen hun baan of verdwenen achter de tralies.

Ruim 90 procent van de media staat onder controle van de Turkse autoriteiten. Er is nog slechts een handjevol onafhankelijke media overgebleven. Turkije scoort dan ook slecht op de jaarlijks gepubliceerde World Press Freedom Index van Reporters without Borders.

Door de druk van overheidswege zijn er talloze thema's waarover journalisten niet of nauwelijks kritisch kunnen schrijven. De Koerdische kwestie is sinds jaar en dag zo'n thema. Vanaf 1984 vechten het Turkse leger en de PKK een gewapend conflict uit in het zuidoosten van het land. Vanaf 2013 gold er een staakt-het-vuren, dat in 2015 stukliep. Met de hervatte strijd nam ook de repressie toe tegen journalisten die verslag deden van het conflict in het zuidoosten. Velen van hen werden veroordeeld op beschuldiging van separatisme, steun aan of lidmaatschap van een terroristische organisatie.

Ook de Armeense kwestie is een thema waaraan veel journalisten hun vingers niet durven te branden. Veel intellectuelen, onder wie schrijvers en journalisten, zijn op basis van artikel 301 van het Turkse Wetboek van Strafrecht berecht vanwege hun visie op dit gevoelige thema, zoals Orhan Pamuk en Hrant Dink. Pamuk, die in 2006 de Nobelprijs voor de Literatuur kreeg, werd in 2006 aangeklaagd vanwege een interview in een Zwitsers dagblad. Hrant Dink - hoofdredacteur van de Turkse-Armeense krant Agos - werd op 19 januari 2007 op klaarlichte voor zijn kantoor in Istanbul doodgeschoten. Zijn gewelddadige dood bracht internationaal veel beroering teweeg.

In de laatste jaren staan ook de economische problemen van Turkije op dit lijstje van taboeonderwerpen.

Vooraf in 2018, toen de Turkse munt een enorme waardedaling doormaakte, kwam dit goed naar voren. Journalisten konden nauwelijks verslag doen van de gevolgen van de crisis voor gewone burgers. Ook onthullingen over corruptie in Turkse regeringskringen is een onderwerp waar veel journalisten zich niet aan wagen. Als ze dat wel doen, dreigt vervolging.

Belediging van de president

Tegelijkertijd worden steeds meer journalisten door president Erdoğan aangeklaagd wegens 'belediging van de Turkse staat en haar instituties' of 'belediging van de Turkse president'. Dit treft niet alleen journalisten, maar ook gewone burgers. Zij worden vaak vervolgd voor posts op social media. De Turkse president heeft in de afgelopen jaren steeds meer macht naar zich toegenomen. Na een grondwetsreferendum in april 2017 leidde dit uiteindelijk tot de invoering van een presidentieel systeem en bestendiging van zijn macht.

Kortom: de journalistiek in Turkije staat onder zware druk. Dit heeft geleid tot angst en een steeds eentoniger debat, maar óók tot talrijk nieuwe kleine online media en media die vanuit het buitenland berichtgeving verzorgen. Vooral vanuit Duitsland zijn aantal journalisten actief die het land zijn ontvlucht, vaak in samenwerking met lokale Duitse journalisten, voor zogenoemde 'diaspora-media'.

Leven als journalist in ballingschap

Can Dündar was hoofdredacteur van Cumhuriyet. In mei 2016 werd hij tot vijf jaar en tien maanden gevangenisstraf veroordeeld vanwege het 'lekker van staatsgeheimen'. Ook is hij een van de zestien prominente activisten en journalisten die in 2018 zijn aangeklaagd vanwege hun 'leidinggevende rol' tijdens de Gezi-protesten. Dündar is uitgeweken naar Duitsland.

Eigenlijk leeft elk lid van de oppositie een beetje in ballingschap... Je ballingschap begint zodra je de grenzen overschrijdt van de bewegingsruimte die de Staat je biedt. Je weet dat je het risico loopt op gevangenisstraf, eenzaamheid, uitsluiting, laster en intimidatie.

Ballingschap betekent niet per definitie dat je je toevlucht zoekt in een ander land. Soms bevind je je met je ideeën in ballingschap zonder dat je van plaats verandert. Het is moeilijker van jezelf los te komen dan van je geboortegrond. Naar het laatste kun je terugkeren, het eerste is onomkeerbaar. Sommigen verlaten liever hun land dan afstand te nemen van hun ideeën. Ze vertrekken met hun ideeën op hun rug. Ballingschap geeft sommigen inspiratie, anderen verdriet. Sommigen gaan de politiek in, anderen belanden in een depressie. Sommigen worden vrijheidsstrijder, anderen wacht de weemoed.

Stefan Zweig leefde in ballingschap als 'een duiker in de stolp van de zwarte stilte van de oceaan'. "Net als een duiker die weet dat het touw gebroken is dat hem verbindt met de buitenwereld en hem nooit meer omhoog kan trekken uit de stille diepte." Hij kon niet langer tegen het zwijgen en knipte uiteindelijk zelf het touw door. Hij koos voor de dood, met de vrouw met wie hij 2,5 jaar eerder getrouwd was. Net als Mehmet Akif, schrijver van het Turkse volkslied. Hij leefde elf jaar zwijgzaam in ballingschap in Egypte. Nadat hij terugkeerde naar Turkije overleed hij.

Een ander gevaar is dat de schrijver in ballingschap een politiek figuur wordt. Politiek kruipt onvermijdelijk in zijn bloed. Dat zorgt ervoor dat hij over niets anders kan schrijven. Hij wordt verteerd door haat die hij niet kan loslaten. Woede leidt echter niet altijd tot creativiteit. Wat belangrijk, maar moeilijk is voor een balling, is dat hij afrekent met de bijl die hem van zijn wortels heeft losgemaakt en zijn ballingschap omzet in kunst en literatuur. Het oeuvre van ballingen is het bewijs dat ondanks alles ballingschap zeer vruchtbaar is voor schrijvers. De migratiegolf van de laatste tien jaar zal een nieuwe generatie schrijvers en nieuwe literatuur van ballingen opleveren.

Wij drukken op de toetsen om de waarheid te schrijven

Çağrı Sarı werkt voor de krant Evrensel. De familie Albayrak klaagde haar aan voor smaad op basis van artikelen die ze publiceerde over de Paradise Papers. Er hing haar een gevangenisstraf van zes jaar boven het hoofd. Op 19 maart 2019 besloot de rechtbank echter tot vrij spraak.

Sinds de AKP aan de macht is, worden de media als 'wapen' gebruikt om de grip op de samenleving te verstevigen. De pluriforme media hebben het veld geruimd voor media die als een propagandamachine functioneren. Kritische media zijn gesloten en hun medewerkers in de gevangenis gezet of beboet. Vooral journalisten die schrijven over de Koerdische kwestie worden als vijanden beschouwd. Ook verslag doen van de problemen van arbeiders en (sociale) onrechtvaardigheid is vaak taboe. Volgens schattingen van de Journalisten Vakbond Turkije zaten in 2019 145 journalisten in de gevangenis.

In de drie jaar dat ik redacteur was van Evrensel, is tientallen keren onderzoek naar mij ingesteld. Meestal met een aanklacht tot gevolg. Toen het vredesproces tussen de regering en de PKK vastliep, werden in Koerdische steden uitgaansverboden afgekondigd. Honderden mensen in het zuidoosten kwamen om het leven. Vanwege onze berichtgeving zijn Arif Koşar - eigenaar van Evrensel - en ik aangeklaagd op basis van artikel 301 van de Turkse Strafrecht wegens 'belediging van de Turkse natie, de Turkse Republiek en de organen en instanties van de staat'. We zijn veroordeeld tot zes maanden gevangenisstraf. De rechtbank besloot deze straf om te zetten in een voorwaardelijke straf als we gedurende vijf jaar geen strafbare feiten op basis van hetzelfde wetsartikel zouden begaan.

Een andere rechtszaak volgde na een artikel over het referendum (over een presidentieel systeem, red.) op 16 april 2017. We publiceerden een brief van een arbeider met de kop: 'Laten we nee zeggen om als broeders in vrede en vrijheid te leven'. In de brief werd kritiek geleverd op president Erdoğan, omdat hij stemmen won door in te spelen op religieuze gevoelens. Na publicatie werd ik beschuldigd van het beledigen van de president en kreeg ik elf maanden en twintig dagen gevangenisstraf. Toch zullen deze rechtszaken mij er niet van weerhouden om nieuws te publiceren. De missie van Evrensel is de waarheid bloot te leggen. Wij drukken op de toetsen om de waarheid te schrijven. En dat blijven we doen.

Televisie in Turkije

De grenzen aan de vrijheid in de berichtgeving zijn ook op de talloze tv-kanalen te voelen. De Hoge Raad voor Radio en Televisie (RTÜK), verantwoordelijk voor 1700 radio- en televisiezenders, geeft zendmachtingen af en ziet toe op de naleving van mediaverboden, die de regering kan uitvaardigen als de openbare orde of nationale veiligheid in het geding is.

Het bestraffen van 'immorele' tv-zenders die bloot, zoenen, alcohol en roken laten zien is al langere tijd geleden in gang gezet. Zo kreeg Show TV begin 2018 een boete van één miljoen lira (164 duizend euro) vanwege een kus. Het draaide om een scène in de televisieserie Çukur, waarin een getrouwd stel was te zien dat elkaar kust. De serie kreeg korte tijd later opnieuw één miljoen lira boete, nu wegens 'obsceen taalgebruik'. Volgens RTÜK was weliswaar een piep onder de bekritiseerde uitspraken gezet, maar via liplezen zou het publiek deze toch hebben meegekregen.

Vanwege de censuur zijn veel kijkers uitgeweken naar internet en online videoplatforms als Netflix en het Turkse BluTV en Puhu. Een wet van maart 2018 bepaalt dat online videodiensten ook onder toezicht van RTÜK zullen vallen. Als Netflix zich niet aan de Turkse wet houdt, kan RTÜK besluiten de zendmachting in te trekken.

Datingprogramma's zijn al sinds het voorjaar van 2017 verboden. Er mogen geen programma's uitgezonden worden waarin vrienden en partners worden gezocht, omdat dit niet zou passen bij de 'Turkse familiewaarden'. Elke vorm van reclame voor alcoholische dranken

is al sinds 2013 taboe. Dat betekent dat glazen alcohol in films en televisieseries onscherp worden gemaakt of vervangen door plaatjes van bloemen.

Ooggetuigenverslagen verboden

RTÜK heeft sinds 2017 ook de verslaggeving van aanslagen beperkt. Zo mogen tv-zenders de lopende programma's bij een terreuraanslag niet langer onderbreken voor een nieuwsuitzending. Ook is het niet toegestaan beelden van een aanslag uit te zenden en zijn ooggetuigenverslagen, analyses en commentaren verboden. De zenders mogen nog wel onder in beeld met een tekst de officiële mededelingen van de autoriteiten laten zien. Zenders die zich hieraan niet houden, gaan tijdelijk op zwart.

Opmerkelijke gevallen van censuur van de media vonden plaats tijdens de Gezi-protesten in 2013. De mainstream media zonden aanvankelijk geen nieuws uit over deze protesten. Het gebrek aan media-aandacht werd gesymboliseerd door CNN International, dat wel verslag deed van de demonstraties, terwijl CNN Türk een documentaire over pinguïns uitzond.

Bericht uit een gevangenis in zuidoost-Turkije

Ziya Ataman werkte als stagiair voor het persbureau DIHA, dat per decreet gesloten werd in oktober 2016. Ook verspreidde hij de gesloten pro-Koerdische krant Özgür Gündem. Sinds april 2016 zit hij vast in voorarrest op beschuldiging van 'terroristische propaganda'.

Mijn journalistieke loopbaan begon bij een krantendistributienetwerk. De repressie en bedreigingen waarmee ik te maken kreeg, luidden een nieuw begin voor mij in. Ik begon als journalist bij het persbureau DIHA dat tijdens de noodtoestand gesloten werd. Toch zette ik mijn journalistieke werk voort.

Op 10 april 2016 werd ik in de stad Van tijdens een reportage over een incident in de wijk Kurubas gearresteerd. Een dag later werd ik voorgeleid aan de rechter, terwijl de politieagenten niet eens konden vertellen waarom ik was gearresteerd. Naar verluidt, had ik 'geheime staatsinformatie gelekt', terwijl ik nooit voor een overheidsinstantie heb gewerkt.

Omdat er niets was waarmee de rechtbank mijn detentie kon verlengen, viel zij terug op een veroordeling gebaseerd op een ander dossier. In dat dossier wordt een aangifte opgevoerd van een 'getuige'. Hoewel de bekentenis van deze getuige naar eigen zeggen door marteling is afgedwongen, zit ik nog steeds in de gevangenis.

Volgens mijn arts zijn mijn darmen vanwege de slechte omstandigheden in de gevangenis blijvend beschadigd. Ik mocht pas naar het ziekenhuis nadat mijn advocaat naar de media was gestapt. Tot nu toe is door het staatsziekenhuis slechts één bloedtest afgenomen. Deze ziekte heeft mijn gezondheid op vele manieren negatief beïnvloed. Ik lijd aan slapeloosheid, verminderde eetlust, gewichtsverlies en het allerbelangrijkste: geheugenverlies.

Mijn rechten worden met voeten getreden. Zo mag ik mijn verdediging niet direct in de rechtszaal doen, maar via het juridische conferencing-systeem dat bekendstaat onder de naam SEGBIS. Hierdoor wordt mijn recht op een goede verdediging beperkt. Bij de tweede zitting mocht ik niet aanwezig zijn, de vierde zitting werd onderbroken. Het schrijven van een kritisch nieuwsbericht bekopen wij in ons land met ons leven of jarenlange opsluiting. Terwijl de veiligheid van journalisten gewaarborgd dient te zijn, sluit Europa uit eigenbelang haar ogen voor deze mensenrechtenschendingen. Met het oog op een leefbare toekomst is de behoefte aan een onafhankelijke pers groter dan ooit. Kijk door de ogen van mensen zoals wij: journalisten in het zuidoosten van Turkije die hun werk willen doen, in een gebied waar de mensenrechten als eerste het onderspit delven.

Blokkades van de digitale snelweg

De Gezi-protesten in 2013 en de mislukte staatsgreep in juli 2016 waren aanleiding om ook de sociale media aan banden te leggen. Dat betekent dat het delen van kritische posts over de regering niet zonder risico's is.

Het Turkse parlement nam in maart 2018 een wet aan die voorschrijft dat ook online media een uitzendvergunning nodig hebben. Deze wordt afgegeven door de Hoge Raad voor Radio en Televisie (RTÜK). Series, livestreams van evenementen en nieuws moeten eerst worden goedgekeurd door deze mediawaakhond. Wat zonder vergunning online staat, kan zonder tussenkomst van de rechter worden geblokkeerd.

Het besluit om bezoekers de toegang tot websites te ontfemen, is gebaseerd op artikel 8 van Wet 5651. In Turkije kunnen websites worden gesloten als de inhoud schadelijk is voor kinderen, drugsgebruik, gokken en prostitutie stimuleert, een pornografisch karakter heeft, aanzet tot zelfmoord, schadelijk is voor de volksgezondheid of beledigend voor Atatürk. Sinds 2015 kan de premier ook zelf een verzoek indienen om een website 'preventief' te blokkeren in het belang van de openbare orde of nationale veiligheid. Internetproviders die desondanks hun eigen gang gaan, kunnen rekenen op flinke boetes.

De meeste rechtszaken die hieruit voortvloeien, gaan over het beledigen van de president of het ondersteunen van terroristische organisaties.

Web-blokkades zijn niet nieuw in Turkije. Al sinds 2014 past de regering deze regelmatig toe. Tientallen nieuwssites zijn alleen nog via een VPN-server, die lokale servers omzeilt, te openen. Ook Wikipedia is geblokkeerd, omdat er informatie op staat die de regering niet zint. Deze blokkade staat niet op zichzelf. Na de mislukte coup in juli 2016 waren Facebook en Twitter tijdelijk niet bereikbaar. Ook na terroristische aanslagen of grote demonstraties zijn deze sociale netwerken, net als Whatsapp en YouTube, vaak niet te bezoeken.

Een voorbeeld dichtbij huis is de langdurige blokkade van de NOS-website. De NOS had in december 2016 beelden getoond van de moord op de Russische ambassadeur Andrej Karlov in Ankara, afkomstig van de Turkse publieke omroep TRT. Maar de Turkse autoriteiten hadden die beelden inmiddels in eigen land verboden. Ankara sloot daarop de toegang tot de NOS-site in Turkije af en zei dat de blokkade van kracht bleef tot de NOS de video van de moord zou verwijderen. De NOS weigerde dit en noemde de blokkade een aantasting van de persvrijheid. In maart 2019 werd de blokkade pas opgeheven.

De strijd gaat door, ook al zwijgt de pen

Oğuz Usluer was chef Nieuws van het televisiekanaal Habertürk. Hij zit sinds december 2016 in de gevangenis en is in maart 2018 tot 7,5 jaar gevangenisstraf veroordeeld vanwege 'lidmaatschap van een terroristische organisatie'.

De pen kijkt naar mij en ik naar het lege papier... Ik heb geen zin in schrijven, de pen heeft geen kracht meer... De woorden lopen weg bij mij vandaan... Want ze weten dat ik zonder hen niets kan vertellen over het onrecht dat gepleegd wordt.

Ook al hebben jullie je buik vol van, ik was van plan te vertellen over hoe ze proberen de journalistiek te criminaliseren. Ik zou vertellen over rechters van wie de wil is geketend waardoor ze verklaringen die getuigen bij de aanklager hebben afgelegd, maar op de rechtszitting weer intrekken, toch als feiten aannemen.

Nu ik het over rechters heb... Er zijn ook rechters die rechtvaardig zijn, maar deze zijn op een paar vingers te tellen. Zoals de rechters die op non-actief zijn gesteld, nadat ze me vrijlieten. Nog voordat ik uit de gevangenis kwam, zat ik alweer vast, omdat ik betrokken zou zijn bij een coup poging. Hier wilde ik u over vertellen. En zelfs over hoe ik vrij ben gesproken nadat ik elf maanden vastzat als gevolg van een verzonnen zaak. En over wat ik voelde toen ik op dezelfde zitting voor de derde keer gevangen ben genomen. En nu bijna twee jaar onschuldig in de gevangenis zit.

Maar het lukt gewoon niet...

De pen schaamt zich,

De woorden rennen weg

De inkt droogt af

De witte bladzijden zijn bang om vies te worden

Bovendien valt de tol die een gevangen journalist moet betalen in het niets bij het veel grotere offer dat gewone burgers dagelijks moeten brengen. Toch weet ik dat deze tol niet voor niets betaald wordt, want we maken vorderingen op het gebied van rechten en vrijheden. Misschien met de snelheid van een schildpad, maar we wijken niet van ons doel af.

Er is zojuist een vogel neergestreken op de betonnen binnenplaats van onze gevangenis. Omdat het nog een jonge vogel is, kan hij de hoge muren nog niet overvliegen. Maar ik weet dat straks zijn moeder zal komen en hem leren hoe hij naar de vrijheid kan vliegen. Net als deze kleine vogel zal ook ons rechtssysteem leren zijn vleugels te gebruiken. Daarom ben ik hoopvol, zo lang we niet ophouden met strijden, ondanks onze vermoeide pennen, ondanks de inkt die opdroogt.

Hasan Fehmi Bey/ Serbesti
 Ahmet Samim/Sada-yı Millet
 Zeki Bey/Şehrah
 Şair Hüseyin Kami/Alemdar
 Hasan Tahsin/Hukuk-u Beşer
 Silahçı Tahsin/Silah ve Bomba
 İştirakçi Hilmi/İştirak,Medeniyet
 Ali Kemal/Peyam-ı Sabah
 Hikmet Şevket
 Sabahattin Ali/Marko Paşa
 Adem Yavuz/Anka Ajansı
 Ali İhsan Özgür/Politika
 Cengiz Polatkan/ Hafta Sonu
 Abdi İpekçi/Milliyet
 İlhan Darendelioglu/Ortadoğu
 İsmail Gerçekşöz/Ortadoğu
 Ümit Kaftancıoğlu/TRT
 Muzaffer Fevzioglu/Hizmet
 Recai Ünal/Demokrat
 Mevlüt İşıt/Türkiye
 Seracettin Müftüoğlu/Hürriyet
 Sami Başaran/Gazete
 Kamil Başaran/Gazete
 Çetin Emeç/Hürriyet
 Turan Dursun/İkibine Dogru en Yüzyıl Dergileri
 Gündüz Etil
 Mehmet Sait Erten/Azadi
 Halit Güngen/İkibine Dogru
 Cengiz Altun/Yeni Ülke
 İzzet Kezer/Sabah
 Bülent Ülkü/Körfeze Bakış
 Mecit Akgün/Yeni Ülke
 Hafız Akdemir/Özgür Gündem
 Çetin Ababay/ Özgür Halk
 Yahya Orhan/Özgür Gündem
 Hüseyin Deniz/Özgür Gündem
 Musa Anter/Özgür Gündem
 Yaşar Aktay/Serbest
 Hatip Kapçak/Serbest Mazıdagı
 Namık Tarancı/Gerçek
 Uğur Mumcu/Cumhuriyet
 Kemal Kılıç/Yeni Ülke
 Mehmet İhsan Karakuş
 Ercan Güre/HHA
 İhsan Uygur/Sabah
 Rıza Güneşer/Halkın Gücü
 Ferhat Tepe/Özgür Gündem
 Muzaffer Akkuş/Milliyet
 Nazım Babaoglu/Gündem
 Erol Akgün/Devrimci Çözüm
 Seyfettin Tepe/Yeni politika
 Metin Göktepe/Evrensel
 Kutlu Adalı /Yeni Düzen
 Selahattin Turgay Daloglu
 Reşat Aydın/AA, TRT
 Ayşe Sağlam Derince
 Abdullah Dogan Candan FM
 Ünal Mesutoğlu/TRT Manisa
 Mehmet Topaloglu Kurtuluş
 Ahmet Taner Kışlalı/Cumhuriyet
 Hrant Dink/Agos

İstanbul 6 april 1909
 İstanbul 19 juli 1910
 İstanbul 10 juli 1911
 Konya 1912 of 1914
 İzmir 27 juli 1919
 İstanbul 27 juli 1914
 İstanbul 1922
 İzmir 1922
 1930
 Edirne 1948
 Cyprus 27 augustus 1974
 İstanbul 21 november 1978
 Ankara 1 december 1978
 İstanbul 1 februari 1979
 İstanbul 19 november 1979
 İstanbul 4 april 1980
 İstanbul 11 april 1980
 Trabzon 15 april 1980
 İstanbul 22 juli 1980
 Ankara 1 juni 1988
 Nusaybin 29 juni 1989
 İstanbul 7 november 1989
 İstanbul 7 november 1989
 İstanbul 7 maart 1990
 İstanbul 4 september 1990
 1991
 Diyarbakır 1992
 Diyarbakır 18 februari 1992
 Batman 25 februari 1992
 Cizre 23 maart 1992
 Bursa 1 april 1992
 Nusaybin 2 juni 1992
 Diyarbakır 8 juni 1992
 Batman 29 juli 1992
 Ceylanpınar 9 augustus 1992
 Ceylanpınar 9 augustus 1992
 Diyarbakır 20 september 1992
 Hani 9 november 1992
 18 november 1992
 Diyarbakır 20 november 1992
 Ankara 24 januari 1992
 Şanlıurfa 18 februari 1993
 Silvan 13 maart 1993
 20 mei 1993
 İstanbul 6 juli 1993
 14 juli 1993
 Bitlis 28 juli 1993
 20 september 1993
 12 maart 1994
 1994
 28 augustus 1995
 İstanbul 8 januari 1996
 Kıbrıs 8 juli 1996
 İstanbul 9 september 1996
 20 juni 1997
 3 september 1997
 Konya 13 juli 1997
 8 november 1997
 Adana 1998
 Ankara 21 oktober 1999
 İstanbul 19 januari 2007

Bron: Gazeteciler Cemiyeti

Word Donateur!

Stichting Röportaj streeft naar meer persvrijheid in Turkije, maar kan dit niet alleen. Met jouw hulp kunnen we vaker bijeenkomsten organiseren en meer aandacht genereren voor gevangenen, vervolgd of verguisde journalisten, cartoonisten en fotografen in Turkije. Met minimaal 5 euro per maand maak je al een verschil. Je kunt je aanmelden via info@roportaj.nl.

Rekeningnummer NL06 INGB 0003 7207 35, ten name van stichting Röportaj.

Colofon

Uitgave : Stichting Röportaj
Teksten : Anneke Dam, Tan Tunali
Illustraties : Joep Bertrams, Jos Collignon, Len Munnik
Eindredactie : Astrid van Unen
Vormgeving : Ismail Demir
Druk : Drukzo

Meer informatie vind je op www.roportaj.nl.

Deze brochure is mede tot stand gekomen dankzij financiële steun van :

EVATASFOUNDATION

Amsterdam, juni 2019